

O'ZMU XABARLARI

ВЕСТНИК НУУЗ

АСТА NUUZ

**MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETI ILMIY JURNALI**

**JURNAL
1997 YILDAN
CHIQA
BOSHLAGAN**

**2023
3/2/1
Tabiiy fanlar
turkumi**

Bosh muharrir:

MADJIDOV I.U. – t.f.d., professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

ERGASHOV Y.S. – f-m f.d., professor

Tahrir hay'ati:

Sabirov R.Z. – b.f.d., akademik

Aripov T.F. – b.f.d., akademik

Salixov SH.I. – f.-m.f.d., prof.

Otajonov Sh. – f.-m.f.d., prof.

Tojiboyev K.SH. – b.f.d., akademik

Sattarov J.S. – b.f.d., akademik

Abduraxmanov T. – b.f.n.

Davronov Q.D. – b.f.d., prof.

Qodirova Sh. – k.f.d.

Xaitboyev A.X. – k.f.d.

Mahkamov M.A. – k.f.d., prof

Umarov A.Z. – g.-m.f.n., dots.

Toychiyev X. – g.-m.f.d.

Kushakov A.R. – g.-m.f.n., prof.

Hikmatov F. – tex.f.d., prof.

Norqulov N. – f.-m.f.n., dots.

Yangibayev A.E. – k.f.f.d., PhD.

Pardayev Z.A. – fil.f.f.d., PhD.

Mas'ul kotib: **PARDAYEV Z.A.**

TOSHKENT – 2023

O'DK: 631.4:633.1.

Jurakul SATTAROV,
O'zbekiston Milliy universiteti professori., q.x.f.d., akademik
Samad MAHAMMADIYEV,
O'zbekiston Milliy universiteti dotsent v.b., q.x.f.f.d
E.mail: samad3182@mail.ru
Umedillo KASIMOV,
O'zbekiston Milliy universiteti katta o'qituvchisi
Shaxnoza ASILBEKOVA,
O'zbekiston Milliy universiteti talabasi
Ozoda ORTIQOVA,
O'zbekiston Milliy universiteti talabasi
Komila O'RINBYEKOVA,
O'zbekiston Milliy universiteti talabasi
Durdona RO'STAMOVA,
O'zbekiston Milliy universiteti talabasi
Husnida TOJIMATOVA,
O'zbekiston Milliy universiteti talabasi
Jasurbek HOSILBEKOV,
O'zbekiston Milliy universiteti talabasi
Lochinbek OCHILOV,
O'zbekiston Milliy universiteti talabasi

INFLUENCE OF THE NORM AND RATIO OF MINERAL FERTILIZERS ON THE GERMINATION OF TRITIKALE

Annotation

This article presents information on the study of the influence of various norms and ratios of mineral fertilizers on tritikale plants. For this purpose, vegetative experiments were carried out in conditions of typical gray soils. Fertilizers N₁₅₀P₅₀K₅₀, N₂₀₀P₅₀K₅₀, N₂₀₀P₁₀₀K₅₀, N₂₀₀P₁₀₀K₁₀₀, N₂₅₀P₁₅₀K₁₀₀, N₂₅₀P₁₅₀K₁₅₀, N₃₀₀P₁₅₀K₁₅₀ kg/ha were used in the experiment. During the experiment, it became known that the norms and proportions of mineral fertilizers affect the germination of tritikale plants in different ways.

Key words: tritikale, norms and ratios of mineral fertilizers, fertility, vegetative experience, scheme, soil.

ВЛИЯНИЕ НОРМЫ И СООТНОШЕНИЯ МИНЕРАЛЬНЫХ УДОБРЕНИЙ НА ВСХОЖЕСТЬ ТРИТИКАЛЕ

Аннотация

В данной статье представлены сведения по изучению влияния различных норм и соотношений минеральных удобрений на растения тритикале. С этой целью были проведены вегетативные опыты в условиях типичных сероземов. В опыте использовали удобрения N₁₅₀P₅₀K₅₀, N₂₀₀P₅₀K₅₀, N₂₀₀P₁₀₀K₅₀, N₂₀₀P₁₀₀K₁₀₀, N₂₅₀P₁₅₀K₁₀₀, N₂₅₀P₁₅₀K₁₅₀, N₃₀₀P₁₅₀K₁₅₀ кг/га. В ходе эксперимента стало известно, что нормы и пропорции минеральных удобрений по-разному влияют на всхожесть растений тритикале.

Ключевые слова: тритикале, нормы и соотношения минеральных удобрений, плодородие, вегетативный опыт, схема, почва.

TRITIKALENI UNIB CHIQISHIGA MINERAL O'G'ITLAR ME'YORI VA NISBATINING TA'SIRI

Аннотация

Mazkur maqolada tritikale o'simligiga mineral o'g'itlarni har xil me'yori va nisbatining ta'sirini o'rganish bo'yicha ma'lumotlar keltirilgan. Buning uchun tipik bo'z tuproqlar sharoitida vegetatsion tajribalar o'tkazildi. Tajribada N₁₅₀P₅₀K₅₀, N₂₀₀P₅₀K₅₀, N₂₀₀P₁₀₀K₅₀, N₂₀₀P₁₀₀K₁₀₀, N₂₅₀P₁₅₀K₁₀₀, N₂₅₀P₁₅₀K₁₅₀, N₃₀₀P₁₅₀K₁₅₀ kg/ga me'yorda o'g'it qo'llandi. Tajriba davomida ma'lum bo'ldiki, mineral o'g'itlar me'yori va nisbati tritikale o'simligini unib chiqishiga turlicha ta'sir ko'rsatar ekan.

Kalit so'zlar: Tritikale, mineral o'g'itlar me'yori va nisbati, unuvchanlik, vegetatsion tajriba, sxema, tuproq.

Kirish. Bugungi kunda jahon aholisi soni keskin ortib borayotganligi sababi, insonlarni oziq-ovqat mahsulotlari va chorvani yem-xashak bilan ta'minlash asosiy vazifalardan biri hisoblanadi. Aholini don va don mahsulotlariga bo'lgan talabini qondirish va chorva mollariga yem-xashak yetkazib berish maqsadida 1875- yilda Shotlandiya olimi Vilson bug'doy va javdarning dastlabki duragayini yaratadi. D.Shernaev ma'lumotlari bo'yicha Tritikalening yozda ekiladigan (avgust oyida) turli navlarida 1989-1991 yillari gektariga o'rtacha 73,5-102,58 s/ga, kuzda ekilganda 48,6-97,3 s/ga xosil olingan. Respublikamizda 1989-1990 yillari 1000 gektardan ko'p yerlarga tretikale ekilgan va Qashqadaryo viloyatida mo'l-ko'l hosil olingan. Bugungi kunda Tritikalening jahon bo'yicha ekiladigan maydoni 2 mln. gektardan ortiq [9].

Tritikale - bug'doyning lotincha nomini 1-qismi (*triticum*) va javdarning lotincha nomini 2-qismi (*secale*) so'zlarining qo'shilishidan hosil bo'lgan. Tritikale oraliq ekin o'rmida yoz so'ngida va kuzda ekilsa mo'l-ko'l xosil berdi. O'zbekistonning lalmikor yerlarida ekilmaydi. Javdar va xashaki bug'doydan nisbatan yuqori hosili, to'yimli konsentrat ozuqa va mo'l sifatli ko'k massa berishi bilan ajralib turadi. Lekin non pishirish uchun sifati bug'doydan past. Ammo bug'doy va javdarga nisbatan